

τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθηματικῶν» διερευνᾷ μετὰ μεγάλης ἀκριβολογίας τὸ θέμα τοῦ ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης, τοῦ σκοποῦ τῆς διδασκαλίας τῆς, τοῦ σπουδάζοντος σπουδαστοῦ καὶ τοῦ διδάσκοντος διδασκάλου. Καταλήγει δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθηματικῶν τίθενται προβλήματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν μάθησιν, τὰ ὁποῖα ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστημολογίας. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἡ φιλοσοφία παρέχει σημαντικὴν ἐπικουρίαν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης.

Ἐξετάζων τὸ θέμα «Ἐπιστήμη καὶ φιλοσοφία» ὁ καθηγητὴς Earle ἀποφαίνεται ὅτι ὑπάρχουν προβλήματα, εἰς τὰ ὁποῖα μόνον ἡ φιλοσοφία ἔχει τὴν ἀρμοδιότητα νὰ ἀπαντήσῃ. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ διαχωρίζωνται σαφῶς τὰ εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὑπαγόμενα προβλήματα ἀπὸ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα μόνον ἡ ἐπιστήμη ἔχει τὴν ἀρμοδιότητα νὰ διερευνήσῃ.

Εἶναι ἀρκετὸς, νομίζομεν, ὁ παρασχεθεὶς σύντομος κατατοπισμὸς ἐπὶ μερικῶν κυρίων θεμάτων συζητηθέντων κατὰ τὸ Συμπόσιον, διὰ νὰ καταδείξῃ πόσον γόνιμοι καὶ μεστὰ εὐστόχων συμπερασμάτων ὑπῆρξαν αἱ κατ' αὐτὸ ἀνακοινωθείσαι εἰσηγήσεις. Διὰ τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην τὸ συζητηθὲν θέμα τῶν σχέσεων μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ φιλοσοφίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν καὶ ἐνδιαφέρον καὶ γνώριμον. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας πιστοποιεῖ ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας φιλοσόφους ἦσαν συγχρόνως ὄχι μόνον μεγάλοι φιλόσοφοι ἀλλὰ προσέτι μεγάλοι καὶ δημιουργικοὶ ἐπιστήμονες.

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ

* * *

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ι. ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ, γυμνασιάρχου, *Μεταμορφώσεις τοῦ Ὀβιδίου. Ἐπιλογή σ' ἔμμετρη μετάφραση*, Ἀθῆναι 1966, σελ. 197.

Ἡ εἰς λογοτεχνικὸν ὕφος ἀπόδοσις ἑνὸς ποιητικοῦ ἔργου τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος εἶναι ἐγχείρημα δυσχερέστατον. Ἀπαιτεῖ δύο χαρίσματα, τὰ ὁποῖα εἰς σπανίας περιπτώσεις συμπίπτει νὰ συνυπάρχουν. Τὸ ἓν εἶναι ἡ λογοτεχνικὴ ἰδιοφυΐα, τὸ δὲ δευτέρον ἡ ἀκριβεστάτη γνῶσις τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν. Ὁ μέγας γερμανὸς φιλόλογος Wilomowitz ἀποδίδων ἐξαιρετικὴν σημασίαν εἰς τὸ δευτέρον τοῦτο αἴτημα, ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι μόνον οἱ κλασσικοὶ φιλόλογοι οἱ ἀφιερῶσαντες τὴν ζωὴν των εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν ἤμποροῦν νὰ παρυσιάσουν τὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας λογοτεχνίας διὰ μεταφραστικῶν ἀποδόσεων. Ὅσα συμβαίνουν κατὰ τὰς ἡμέρας μας, μὲ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὰ σχολεῖα μεταφραστικῶν ἀποδόσεων, αἵτινες ἔχουν γίνει ἀπὸ μεταφραστάς, οἷτινες δὲν εἶχον ὡς ἔργον τῆς ζωῆς των τὴν ἐνασχόλησίν των μὲ τὰς κλασσικὰς γλώσσας, ἐπιβεβαιῶνουν τὴν ἐκ μέρους τοῦ μεγάλου ἐκείνου λληνομαθοῦς καὶ ἀρχαιομαθοῦς ἐκφραστῆ-

σαν γνώμην. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ χαιρετίζεται ὡς ἐξαιρετικῶς εὐχάριστον γεγονός, ὅταν μέσα εἰς τὴν μεταφραστικὴν σύγχυσιν τῶν ἡμερῶν μας παρουσιάζωνται ἀποδόσεις ἀρχαίων λογοτεχνικῶν ἔργων φιλοτεχνημέναι ἀπὸ λογίους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἄμεσον καὶ προσωπικὴν ἐπαφὴν μὲ τὰ ἀρχαῖα λογοτεχνήματα.

Μίαν τοιαύτην εὐχάριστον ἐξάιρεσιν ἀποτελεῖ ἡ ἀνωτέρω σημειουμένη ἔμμετρος ἀπόδοσις ἐκλεκτῶν τεμαχίων ἀπὸ τὰς «Μεταμορφώσεις» τοῦ Λατίνου ποιητοῦ Ὀβιδίου, τὴν ὁποίαν μᾶς παρουσιάζει ὁ κ. Θεόδωρος Ἰ. Γιαννᾶτος γυμνασιάρχης. Ἀνήκει ὁ Θ. Γιαννᾶτος εἰς τοὺς ὀλίγους κλασσικούς φιλόλογους μας, οἵτινες ἤμποροῦν νὰ διεκδικήσουν τὸν τίτλον τοῦ «γενικοῦ φιλόλογου». Τυγχάνει ἄριστος γνώστης τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν γλωσσῶν, καὶ ἰδίως τῆς Λατινικῆς, τῆς ὁποίας ἡ σπουδὴ κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς ἔχει, κατόπιν τῶν κηρυγμάτων τῆς μεταρρυθμίσεως, εἰς ὑπερβολικὸν βαθμὸν κακοπαθήσει. Ἐφάμιλλος πρὸς τὴν ἀρχαιομάθειάν του εἶναι καὶ ἡ ἐκ μέρους του κατοχὴ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς ὡς ὄργανου λογοτεχνικῆς ἐκφράσεως. Τοῦτο πιστοποιεῖται ἀπὸ τὴν ὡραίαν ἔμμετρον ἀπόδοσιν τῶν ἐκλεκτῶν τεμαχίων ἀπὸ τὰς «Μεταμορφώσεις» τοῦ Ὀβιδίου. Κατάρθωσε νὰ ἀποδώσῃ τὸ εὐγενὲς πάθος, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν ποιητικὴν διάθεσιν τοῦ ῥωμαίου ποιητοῦ καθὼς καὶ τὴν ἀφηγηματικὴν του δεξιότητα καὶ ἐνάργεια. Τὸ μεταφραζόμενον κείμενον παρέχει μεγάλας δυσχερείας, διότι εἶναι κατάφορτον ἀπὸ μυθολογικὸν ὕλικόν καὶ ἐπηρεάζεται συνεχῶς ἀπὸ ἑλληνικὰ πρότυπα. Ὁ μεταφραστὴς πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἰκανότητα νὰ κατευθύνῃ τὸ βλέμμα του καὶ πέρα ἀπὸ τὸ λατινικὸν κείμενον πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ὑποδειγματικὰ πρότυπα, τὰ ὁποῖα εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ ῥωμαῖος ποιητής. Εἰς τὸ δύσκολον τοῦτο ἔργον ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀποδόσεως τοῦ Θ. Γιαννᾶτου ὑπῆρξεν ἐξαιρετικὴ. Κατέδειξε πόσον εὐεργετικὴ καὶ διὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ λογοτεχνικοῦ νεοελληνικοῦ ὕφους εἶναι ἡ γνώσις τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν. Εἶναι οὐτοπία εὐρισκομένη ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα ἡ ἀντίληψις ὅτι ἤμπορεῖ νὰ διαμορφωθῇ ὁ νέος ἑλληνικὸς λόγος αὐτοτελῶς χωρὶς τὴν μόρφωσιν, ἡ ὁποία ἀποκτᾶται ἀπὸ τὴν σπουδὴν τῶν παλαιότερων σταδίων τῆς ἐξελιζέως τῆς γλώσσης καὶ τῆς λογοτεχνίας μας. Ἡ πνευματικὴ παράδοσις τοῦ ἔθνους εἶναι μία καὶ ἐνιαία ἐκδηλουμένη μὲ τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον διαρκῶς ἀνανεουμένων ἐκφραστικῶν μορφῶν. Ἡ ἐπιστροφή εἰς αὐτὴν εἶναι συγχρόνως καὶ μία ἀνανέωσις. Ἡ ἀπόδοσις, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπαρουσίασεν ὁ Θ. Γιαννᾶτος ἐπιμαρτυρεῖ τὴν διαπίστωσιν αὐτὴν καὶ θὰ ἔχη γενικωτέραν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν. Ἰδιαιτέρως εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ Λατινικὰ γράμματα εὐρίσκονται εἰς ἓνα ἀδικαιολόγητον ἰσοορικῶς καὶ πολιτιστικῶς διωγμὸν, ὁ Θ. Γιαννᾶτος μὲ τὴν ἀπόδοσίν του ἔρχεται νὰ ὑπομνήσῃ ὅτι πρέπει νὰ ἀναθεωρηθοῦν αἱ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου κυριαρχήσασαι ἀνεδαφικαὶ καὶ ἐπιβλαβεῖς διὰ τὴν μόρφωσιν προκαταλήψεις.

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ